

Popis reprezentativní knihy – tzv. Quick Scan

Záhlaví:

Zpracovala: Eva Manderlová

Clive Staples Lewis / Lev, čarodějnice a skříň / 1991 / úroveň 1

Úvodní poznámky: C. S. Lewis, který se narodil roku 1898 v anglickém Belfastu, patří ke světově uznávaným autorům literatury pro děti a mládež. Kniha *Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň* vyšla poprvé v roce 1991 a je jedním ze sedmi románů *Letopisů Narnie*. Dalšími díly jsou: *Princ Kaspian*, *Plavba Jitřního poutníka*, *Stříbrná židle*, *Kůň a jeho chlapec*, *Čarodějův synovec* a *Poslední bitva*. Kniha je vhodná jako četba pro děti a mládež, zaujme však zároveň i dospělého čtenáře. Děj se odehrává ve světě, kde čas plyne rychleji a nelineárně.

Kniha se dočkala i svých televizních a filmových zpracování. V roce 1988 vznikl ve Velké Británii v BBC televizní seriál *Letopisy Narnie: Lev, čarodějnice a skříň*, který režíroval Marilyn Fox (více na: <http://www.csfd.cz/film/221211-letopisy-narnie-lev-carodejnice-a-skrin/>).

V roce 2005 pak vznikl v koprodukcí USA a Velké Británie stejnojmenný celovečerní film (*The Chronicles of narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe*), režie se ujal Andrew Adamson (více na: <http://www.csfd.cz/film/130148-letopisy-narnie-lev-carodejnice-a-skrin/>).

Dále bylo vytvořeno několik úplných i částečných adaptací pro rozhlas či divadelní jeviště. Všech sedm dílů vyšlo v letech 1995-1996 na audiokazetách v Karmelitánském nakladatelství. Každý díl je na čtyřech kazetách, čtou různé interpreti.

Někteří odpůrci kritizují knihu pro její výrazný křesťanský podtext (všechny díly jsou totiž alegorií základních konceptů křesťanství), dále i pro připisovaný sexismus (ženy – Bílá čarodějnice- mají být hlavními představitelkami zla, mužům nemá být takto špatná role přisuzována; je nutné podotknout, že v cyklu se ale objevuje i mnoho zlých mužských postav) a rasismus (knihy jsou psány anglocentricky – děti jsou Angličané, všechny cesty do Narnie vedou z Anglie; s ohledem na dobu, ve které kniha vznikla, ale nelze očekávat od autora pozitivní diskriminaci jiných národností či ras). Přesto byla kniha přeložena do 41 jazyků.

Dimenze	Ukazatel	Popis (komplikující faktory)
Základní požadavek upoutat	Čas	139 str., občasné černobílé ilustrace

Zájmy

V knize se objevují tato (pro mladé čtenáře zajímavá) témata: problémy – vytržení z rodinného prostředí, vzájemné spory mezi sourozenci, ochota pomoci příteli/přátelům, dobrodružství, boj dobra proti zlu. Kniha by se mohla líbit jak chlapcům, tak děvčatům.

Čtenářská
zkušenost

Knihu lze pro její nízký počet stran přečíst bez přerušení, kniha tak není náročná na trpělivost, lze ji přečíst najednou (od začátku do konce). Čtenář může, ale i nemusí mít zkušenost s románovým cyklem. Kniha sice má další pokračování/další díly, ale příběh, který čtenář při čtení prožívá, je na konci knihy uzavřen. Čtenář by měl mít jistou zkušenost s knihami, ve kterých vystupuje množství postav, aby se v jejich větším počtu neztratil.

Všeobecné
znalosti

Společenské znalosti (čtenář může knize rozumět i bez nich), historické znalosti (pro porozumění důvodu odchodu z Londýna na venkov, druhá světová válka), psychologické znalosti (hodnota přátelství, vzájemné pomoci, svobody, nebezpečí zneužití jiných tvorů/lidí pro vlastní prospěch a zisk moci, nutnost víry v sebe sama).

	Oborově specifické znalosti a zkušenosti	Čtenář by mohl mít nějaké zkušenosti s žánrem fantasy, knize ale bude rozumět i bez nich. Důležité je rozpoznat, kdy se postavy pohybují v reálném světě, a kdy vstupují do světa fantastického. Fantastický svět se reálnému příliš nevzdaluje, liší se vlastně jen v drobnostech. Signály žánru fantasy se objevují postupně – mluvící zvířata, fauni a další postavy typické pro fantasy.
<i>Obeznamenost s literárním stylem</i>	Slovní zásoba	Čtenáři by neměli mít žádný větší problém se slovní zásobou, která je v knize použita. Použita je slovní zásoba běžně používaná, srozumitelná i menším čtenářům.
	Větné konstrukce	Větné konstrukce odpovídají současnému spisovnému jazyku, pro čtenáře by neměly být obtížné.
	Stylistika	Literární jazyk není složitý a neměl by čtenářům činit potíže při porozumění.

<i>Obeznamenost s literárními postupy</i>	Děj	Hlavními hrdiny příběhu jsou sourozenci Petr, Zuzana, Edmund a Lucinka, kteří jsou za druhé světové války evakuováni z Londýna na venkov. V domě pak náhodou objeví starou skříň, kterou se dá projít do Narnie. Tady s pomocí Iva Aslana, který ztělesňuje svrchované dobro, pomohou vymanit zemi z krutovlády Bílé čarodějnice, která na Narnii uvrhla dlouhou zimu. Po vítězství se sourozenci stávají králi a královnami. Započíná se tak „zlatý věk“ Narnie...
	Časový sled	Děj je vyprávěn chronologicky.
	Dějové linie	Román obsahuje pouze jednu hlavní dějovou linii.
	Perspektiva	Příběh je vyprávěn ve třetí osobě (tzv. er-forma) vševědoucím vypravěčem. Vyprávění doplňují dialogy jednotlivých postav v přímé řeči.

	Smysl	Čtenář by si po přečtení románu měl uvědomit, že každý člověk má v sobě něco dobrého a něco zlého. Nikdo není jen černý nebo jen bílý. Záleží jen na tom, která strana zvítězí. Dalším důležitým bodem uvědomění si je fakt, že nelze zachránit všechno a všechny. Boj za dobro s sebou nese i jisté oběti, důležitá je ale víra. Víra v dobrý konec, ve vítězství dobra.
<i>Obeznámenost s literárními postavami</i>	Charakter postav	Čtenář se může identifikovat vlastně s kteroukoliv z dětských (nebo i jiných) postav. V Narnii samotné je už pak celkem jasné a dobře čitelné, kdo je kladnou a kdo zápornou postavou.
	Počet	V knize najdeme několik hlavních postav (Petr, Zuzana, Edmund a Lucinka) a mnoho postav vedlejších (Aslan, Bílá čarodějnice, její služebnictvo, jednotliví obyvatelé Narnie...). Problém většího počtu postav vedlejších je překlenut několika zásadními postavami (právě sourozenci), které čtenáři poskytnou orientaci.

Vztahy

Text vyžaduje schopnost proniknout do vztahů jednotlivých postav a dobře se v těchto vztazích orientovat. Vztahy mezi sourozenci jsou po větší část příběhu různé, proměnlivé (starší zpočátku nevěří Lucince, myslí si, že si vymýšlí, Edmund nerad přijímá autoritu staršího bratra, může se zdát, že často stojí sám proti všem). Ustalují se až s blížícím se závěrem, když všichni pochopí, že jedině v případě, kdy se spojí dohromady, mohou bojovat proti zlu a vítězit nad ním. Toto uvědomění je důležité také v samém závěru příběhu, kdy se sourozenci stávají společnými vládci celé Narnie.
